

etiam ex opere operato, ut docet D. Thomas, quest. 69, art. 8; Alens., 4 part., quest. 21, membr. 3, et alii Doctores in 4, dist. 4, quos supra retuli, et referunt ac sequuntur Corduba, lib. 2 Quæst. Theolog., quest. 3; Soto, dist. 6, quest. 1, art. 6; et favet multum Concil. Tridentin., sess. 6, ut citato loco de Sacramentis in genere annotavi; ubi etiam ostendi, hanc esse convenientiorem rationem institutionis, magisque accommodatam ad humanos mores, et ad modum efficiendi eu-juscumque causæ, que cæteris paribus magis operatur in passum melius dispositum. Hoc ergo supposito, primus modus dicendi Majoris est, hoc sacramentum dare suum effectum in instanti mandationis, in quo invenit hominem melius dispositum. Sed hic modus est voluntarie confictus, et non satisfacit. Primo, quia ante omnia necesse est, ut sufficiens manducatio, seu applicatio sacramenti facta sit, quia ante illam, etiam si homo sit optime dispositus, multo melius quam in ipsa sumptione futurus sit, non recipiet effectum, quia nondum recipit sacramentum; si autem supponitur sacramentum sufficienter applicatum, et homo est ita dispositus, ut non ponat obicem, non expectabit sacramentum meliorem dispositionem futuram, sed statim dabit suum effectum. Primo, quia agit ad modum causæ naturalis. Secundo, quia omnia sacramenta conferunt effectus suos statim ac applicantur ad usum; qui usus de se est certus et determinatus independenter a futura dispositione sumentis. Tertio, quia effectus sacramenti non debet pendere ex præscientia Dei de futura meliori dispositione sumentis; alioqui ex simili præscientia futuri obicis posset impediri effectus. Tandem hic modus non est universalis, quia sæpius accidere potest, ut toto illo tempore sit uniformis dispositio sumentis; quid ergo tunc dicendum erit?

4. Secundum modus dicendi Majoris. — *Absolute rejicitur modus predictus.* — Secundus modus dicendi hujus auctoris est, hoc sacramentum conferre gratiam successive toto tempore sumptionis. Quem modum impugnat Soto duabus rationibus. Prima est supra tacta inter arguendum, quia gratia datur in instanti. Secunda, quia alia sacramenta conferunt effectus suos in instanti. Haec tamen rationes non videntur convincere, quia licet productio formæ sit instantanea, intensio et augmentum potest esse in tempore, propter applicationem agentis, vel alias occasiones,

ut plane constat in productione et intensione loci, et idem accidere potest in augmentatione gratiae, quod fit per continuum meritum operantis; nam, cum meritum sit sufficiens causa talis augmenti, si meritum continue majus est vel propter perseverantiam in eodem actu, vel propter continuam intensionem majorem ejusdem actus, etiam majus augmentum ejusdem gratiae erit continuum; cum ergo effectus per se hujus sacramenti sit augmentationem gratiae et charitatis, ex parte talis effectus non repugnabit successive dari, si ex parte ipsius causæ aliqua sufficiens ratio talis successionis assignetur. In quo (ut de secunda ratione dicamus) non est eadem ratio hujus et aliorum sacramentorum; alia enim successive fiunt et transeunt, et in instanti, in quo consummantur, conferunt effectum; et quia amplius non sunt, actionem continuare non possunt, quia tantum sunt in usu, et tunc simpliciter esse incipiunt, quando usus perficitur, et statim etiam desinunt, et ideo non possunt agere in tempore; at vero hoc sacramentum est permanens, et factum supponitur ante usum, applicatur autem ad agendum per ipsum usum, et totum integrum permanet toto tempore mandationis et usus, et in qualibet parte et instanti illius temporis; et ideo ex hoc etiam capite non repugnabit, quin toto illo tempore agat. Rationem autem hujus successionis nullam aliam Major assignat, nisi quia Christus ita statuit, dare scilicet gratiam in tota mandatione hujus sacramenti, juxta illud: *Qui manducat me, vivet propter me*, quia non est major ratio de una parte, vel instanti mandationis, quam de aliis. Unde sentit, hunc modum efficientiae successivæ esse universalem in hoc sacramento, qualitercumque sit subjectum dispositum. Sed haec sententia sic explicata mihi omnino displicet. Primo quidem quia nullo sufficiente fundamento nititur; nam, quod Christus promiserit gratiam manducantibus hoc sacramentum, nullum argumentum est, dandum esse gratiam toto tempore mandationis; sicut quod promittitur fieri in hac hora, non necessario intelligitur continue efficiendum per totam horam; sed intra illam, sive in toto, sive in parte, sive in instanti illius fiat. Secundo, quando causa est efficax, et subjectum æque dispositum applicatur sufficienter, statim agit quantum potest; et ideo tunc non est successio; sed Christus instituit hoc sacramentum, sicut et cætera, conferendo illi virtutem et modum causandi maxime proportionatum perfectio-

ribus causis; ergo irrationaliter hic singitur successio in actione ex sola voluntate Christi, si in rebus ipsis nullum est fundamentum, vel ratio talis successionis; saepè autem nullum est hujusmodi fundamentum, quia sacramentum semper est idem, et æque efficax; totumque sufficienter applicatur in quacumque parte vel instanti mandationis, nec per successivam mandationem magis ac magis applicatur, quia totum est in qualibet puncto illius; ergo, si alioquin subjectum sit æque dispositum, nulla erit ratio successionis. Tertio, necesse est assignare aliquod instans mandationis, in quo incipiat fieri hujusmodi effectus, ut per se constat; inquiror ergo, an in illo instanti incipiat tantum extrinsece actio sacramenti per ultimum non esse, vel intrinsece per primum sui esse. Si hoc secundum dicatur, necesse est etiam dicere, simul quoque tunc fieri aliquem gradum gratiae, vel aliquam partem, qua vere augeatur gratia præexistens; ergo gratis dicitur, postea continuari illam actionem, et amplius augeri effectum, si subjectum non est amplius dispositum. Si vero dicatur primum, non videtur posse generaliter defendi, quia interdum datur prima gratia per hanc mandationem, quæ semper in instanti et non successive fit; et præterea explicare deberet hic auctor, quod sit illud instans mandationis, in quo incipit actio sacramenti. In hoc enim versatur præcipua ratio hujus difficultatis, quam ipse in utroque dicendi modo inexplicatam reliquit. Tandem sequitur ex hac opinione, eum, qui hostiam majoris quantitatis recipit, cæteris paribus, recipere majorem effectum, quia tunc manducatio longiori tempore durat; ergo, si toto illo tempore durat actio, magis augebitur gratia; et idem erit de illo, qui lenitus accipit cibum et potum. Respondet Major negando sequelam, quia illa actio, quamvis majori tempore duret, non fit æque intense, quia Deus (inquit) certum eundemque gradum gratiae statuit dare per quamcumque mandationem Eucharistie. Unde, sive manducatio breviori, sive longiori tempore duret, ita Deus accommodat velocitatem vel tarditatem actionis suæ, ut in fine utriusque mandationis idem gradus effectus sit. Sed haec responsio impugnata est ex dictis, tum quia est voluntaria; tum etiam quia effectus et actio sacramenti, ut sæpe dixi, debet esse determinata, et non pendens ex accidentariis eventibus, præsertim corporalibus, nihilque ad effectum sacramenti pertinentibus, ut sunt

quantitas hostie, vel difficultas trajiciendi illam.

5. *Aliquis terminus debet dari, indivisibiliter dividens mandationem a non mandatione.* — Ut ergo rem totam aperiamus, supponendum est, necessario assignandum esse aliquem terminum indivisibilem dividentem mandationem a non mandatione antecedente; qui terminus non solum in tempore (quod manifestum est), sed etiam in ipsis partibus, seu organis humani corporis intercedit; nam, cum manducatio consistat in transitu cibi per guttur ad stomachum, quamdiu cibus est in ore, nondum manducatur proprie, quia nondum trajicitur; quando vero jam ad stomachum pervenit, jam etiam non manducatur, quia jam trajectum est; ergo necesse est intercedere aliquem terminum indivisibilem, quem Deus vel Angelus novit, et nos mente concipimus, dividentem totum spatium, quasi externum, in quo cibus non manducatur, ab interno spatio gutturis, per quod dum cibus actu et intrinsece transit, tunc proprie et intrinsece manducatur. Unde etiam necesse est, in duratione, et successione temporis assignare aliquod instans, in quo cibus pervenit ad prædictum terminum; quod instans dividit non mandationem a mandatione, tanquam finis unius, et initium alterius; nam usque ad illud instans nondum cibus manducatur, quia nondum ab ore trajicitur; tunc autem incipit extrinsecus terminus mandationis, quia immediate post illud trajicitur. Quo etiam fit, ut illo instanti incipiat sacramentalis actio hujus sacri cibi, quia ante illud certum est non inchoari, cum ante illud instans non manducetur. Quomodo autem in illo instanti incipiat, aut fiat hic effectus, id explicandum relinquitur.

6. *Eucharistia simul et non successive confert suum effectum.* — Circa quod dicendum imprimis videtur, sacramentum Eucharistie conferre totum suum effectum simul et non successive, si ex parte subjecti nulla sit ratio successionis ob successivum augmentum dispositionis. Hæc conclusio, quoad priorem partem, est communis, ut ex auctoribus citatis et citandis constat; quam sufficienter probant, quæ contra Paludanum adduximus; præsertim illa ratio: Causa efficax simul producit totum effectum suum, quando nec in passo, nec ex parte effectus est repugnantia; hoc autem sacramentum est causa de se efficax, et gratia de se producibilis est in instanti in quocumque gradu, cum sit qualitas

permanens; et maxime cum non habeat proprium contrarium positivum. Denique ex parte subjecti supponitur eadem dispositio, seu indifferentia. Propter quod addidi posteriorem conclusionis partem; nam, si ex parte subjecti sit aliqua varietas, non repugnat, ut censeo, effectum sacramenti successive augeri, vel successione continua, vel discreta; haec autem veritas non est consideranda in materiali seu corporali applicatione sacramenti secundum pauciores vel plures partes specierum, ut Major existimasse videtur; hoc enim nihil refert, quia, cum totus Christus, totumque sacramentum hoc sit in qualibet parte, quælibet applicatio de se sufficit ad totum effectum, si cætera sint paria. Igitur varietas, quæ ad rem pertinet, consideranda est in dispositione recipientis; nam cum hoc sacramentum det majorem gratiam melius disposito, si subjectum circa finem manducationis sit melius dispositum, quam in initio, majorem gratiam recipiet, quam si non fuisse magis dispositum; illam autem gratiam non recipiet simul, sed successive: ergo. Major patet; primo, quia totum tempus manducationis est tempus aptum, ut conferatur gratia; ergo datur juxta perfectissimam dispositionem concurrentem in quacumque parte manducationis. Secundo, quia si contingeret peccatorem in initio manducationis non esse sufficienter contritum, et in progressu manducationis perficere contritionem suam, non privaretur effectu sacramenti, quia absolute loquendo jam digne manducat, et non ponit obicem sacramento in ipso usu ejus; ergo majori ratione, qui in principio fuit dispositus, et in fine magis perfecit dispositionem suam, non privabitur majori fructu respondentem majori dispositioni. Tandem hoc a fortiori constabit ex his quæ dicemus sequentibus sectionibus, ubi ostendemus, quando communio fit per plures sumptiones partiales et discretas, augeri effectum per secundam, si aucta est dispositio subjecti; nam, si hoc verum est, idem erit in praesente, nam quod species sint continuæ vel discretæ, valde accidentarium est et per accidens ad propriam rationem et efficaciam hujus sacramenti. Minor autem propositio, nimirum quod hujusmodi augmentum talis effectus debeat necessario fieri successive, probatur facile, quia cum in principio manducationis sacramenti subjectum sit dispositum et sine obice, statim recipiet aliquam gratiam proportionatam suæ dispositioni, quia nihil est, quod impediat, ut probatum

7. *Probabile est Eucharistiam non conferre*

satis est contra primum modum dicendi Majoris; sed postea sequente tempore, ut suppono, augetur dispositio, et cum illa effectus; ergo prius tempore fit una pars hujus effectus quam alia; hoc autem est ipsum fieri successive. Atque hinc etiam constat, hanc successionem interdum esse posse continuam, interdum vero discretam; ut si dispositio continue augeatur, continue etiam augebitur effectus propter rationem factam, quæ eadem proportione applicanda est. Potest autem dispositio continue augeri duobus modis. Unus est per continuam intensionem majorem ejusdem actus; possunt enim vitales actus continue augeri, sicut aliae qualitates. Alius modus est solum per continuam durationem ejusdem omnino actus; nam licet talis actus non fiat melior physice, tamen propter majorem perseverantiam, seu continuationem illius, fit dispositio moraliter melior, ut constat ex 1, 2, q. 18, nam qui toto illo tempore, quādiū sacramentum trajicit, in actu amoris Dei ut quatuor perseverat, digniori certe et laudabili modo manducat, quam qui in initio tantum manducationis similem actum habuit, et statim ab illo destitit; ergo ille majus recipiet augmentum charitatis; ergo illud augmentum continua successione fiet in illo tempore, quia et est eadem ratio de toto illo tempore, et in toto illo continue crescit dispositio. Nec tamen sequitur, hoc augmentum fore infinitum, quia ipsius etiam dispositionis augmentum finitum est moraliter, et fit per partes proportionales temporis correspondentes, ut latius alibi dictum est, de merito per continuationem actus. Per discretam autem successionem potest hoc augmentum fieri, si prius in uno instanti communicans habeat unum actum, et postea in alio instanti habeat aliquem aequalem, vel maiorem, in tempore autem medio cesseret ab operando, ut facile constabit applicando doctrinam datam; juxta quam etiam intelligendum est hoc augmentum non esse conferendum juxta aequalitatem ad singulos actus, sed juxta proportionem et excessum unius ad alium, vel physicum, ratione majoris intensionis, vel moralem, ratione multiplicationis plurium actuum. Neque contra hunc modum successivæ actionis video rationem aut difficultatem alicuius momenti, quamvis aliquibus difficilis videatur; si quæ tamen hic potest esse difficultas, statim explicabitur, et qua ratione possit etiam contrarium defendi.

aliquid certum tempus nostrum, pro quo duret illa actio, quia oportet illud tempus esse finitum, et inter duo instantia clausum; ergo certum et determinatum; hæc autem determinatio altero tantum e duabus modis videtur posse intelligi. Primo, quod illa actio duret toto tempore manducationis sacramenti, non per modum novæ productionis continuae, ut dicebat Major, sed per modum conservationis, quia non est major ratio de una parte, quam de alia, et quia toto illo tempore adest eadem causa cum eodem genere applicationis. Secundo dici potest, necessarium fuisse, ut Christus in sua institutione determinaverit suo arbitrio et voluntate, quanto tempore duratura esset talis actio, quia non poterit alia ratione determinari.

8. *Probabile est hanc actionem fieri in instanti nostri temporis.* — *Primus modus explicandi conclusionem.* — Dico tertio, probabiliter etiam defendi posse, hunc effectum fieri in instanti etiam nostri temporis; hoc suadet opinio Theologorum, qui frequentius ita sentire videntur. Item objectio nuper facta contra præcedentem conclusionem; nam responsiones datae non omnino satisfaciunt, et saltem suadent, si per momentaneam omnino actionem satis potest hæc efficientia intelligi, superfluum esse illam diurnam, vel voluntariam conservationem ejusdem actionis. Denique hoc per se loquendo est magis connaturale rei permanenti. Modus autem declarandi instans, in quo fit hæc actio, potest esse triplex. Primus est, ut hic effectus fiat in illo primo instanti, in quo cibus pervenit ad illum terminum dividentem spatium internum, per quod fit manducatio, ab externo. Solum potest contra hoc obstare ratio facta in secunda conclusione, quia in illo instanti nondum manducatur Christus, quia nondum manducatur panis; hæc enim denominatio non redundat in corpus, nisi mediis speciebus panis; corpus autem Christi non confert gratiam, nisi manducatum. Dici vero potest, quod totum corpus Christi est in qualibet parte specierum, et in qualibet superficie, vel puncto earum. Ideo, cum primum pervenit ad prædictum terminum, dare gratiam sacramentalem, quia cum ille terminus sit continuans interiorem partem gularis cum exteriori, est intrinsecus utriusque earum; et ideo jam totus Christus dici potest sufficienter et intrinsecus applicatus ad illum effectum. Quod ita potest commode explicari. Nam, quando cibus materialis manducatur, quamvis, cum

primum attingit illum terminum, nondum trajiciatur, nec manducetur quasi materialiter quoad modum localem, tamen quoad aliquam vim agendi vel patiënti, tunc incipit esse sufficiens applicatus, ita ut, vel tunc primo attrahi possit, vel alterari ab interiori virtute nutritiva, cum antea non posset; nam hæc applicatio in instante perficitur, et ita formaliter, et quoad vim agendi, vel patiënti dici posset manducatio intrinsece incipere; sic igitur in eodem instante incipiet spiritualis nutritio, quæ fit per hoc sacramentum, et incipiet simul tota, quia hæc nutritio est ab ipso cibo, et non ab homine, qui nutritur; verus autem cibus est ipse Christus, qui totus jam tunc est applicatus.

9. *Secundus modus explicandi conclusionem.* — Secundus modus esse potest, non incipere hanc actionem, donec species sacramentales incipiunt deglutiiri, ita ut non solum attingant, sed etiam pertransire incipiunt prædictum terminum, a quo incipit propria manducatio. Quia vero in illa manducatione seu transitu sunt infinita instantia, ad assignandum unum, in quo, et manducatio duret, seu continuetur, et fiat effectus, dici potest, illum non esse ultimum, quia in eo jam non est, nec continuatur manducatio; sed esse unum aliquid intermedium, illud videlicet, in quo maxima pars specierum devorata est, quia tunc jam videtur manducatio virtute perfecta; quoniam illa pars, quæ træcta est, sufficiens est suo pondere alias secum trahere. Sed hic modus videtur valde incertus et voluntarie excitatius. Item fortasse non semper potest dari punctum, vel instans primum, in quo pars major specierum manducata sit; sed dabitur instans, in quo medietas specierum primum sit træcta, et immediate post illud transitib major pars; unde, sicut non datur maxima pars post medietatem, ita nec dabitur primum instans, in quo aliquid majus medietate manducatum sit. Denique inde fieret, propter solam specierum magnitudinem differri effectum, cæteris paribus, quod non videtur rationabile. Item possunt inferri alia incommoda, quæ in tertio modo proponam.

10. *Tertius modus est, effectum non dari usque ad illud primum instans, in quo tota hostia, seu formula manducata est, seu in quo stomachum attigit, et finitur motus manducationis.* Et ratio reddi potest, quia non censetur manducatio, et usus sacramenti perfectus usque ad illud instans; promissio

autem facta est manducationi, scilicet, perfectæ; antea enim Christus manducatus non est, quia Christus in illa hostia habet unam præsentiam totalem; et ideo, donec secundum totam illam præsentiam transierit ab ore usque ad stomachum, non dabit effectum. Quod si hic modus verus est, cessant omnia supra dicta de successiva actione hujus sacramenti in manducatione ipsa, quia jam non potest esse varia dispositio in subjecto manducante, sed tota erit consummata in illo instante. Sed hic modus, hoc sensu explicatus, est valde rigorosus et plures continent difficultates, quas statim attingam; sed illa est maxime propria, quod in illo instante jam Christus non manducatur, sed manducatus est; Christus autem non tantum promisit gratiam ei, qui se manducavit, sed manducanti se. Quod ita declaro. Finge hominem, qui sacramentales species reverenter accepit, et ab ore træxit, mori prius, quam species ad stomachum perveniant, ille juxta prædictam sententiam periret sine effectu sacramenti, quia perit ante perfectum usum ejus, et ante illud instans, in quo daturum erat suum effectum; consequens autem videtur contra Christi promissionem: *Qui manducat me, vivet propter me;* nam de illo homine verum fuit dicere: *Hic digne manducat Christum.*

11. *Tertius modus explicandi conclusionem.* — Et ideo posset hic modus leniri, et aliter declarari, dicendo, non expectari tantum temporis, ut detur effectus, sed solum, quod tota sacramentalis formula, seu bucella pertranseat supradictum terminum, in quo incipit manducatio, ita ut illud instans, in quo ultima superficies sacramenti attingit intrinsece terminum illum, sit illud, in quo datur effectus, quia jam totum sacramentum et manducatur, et intrinsece manducatum est; et hoc sensu est hic modus aliquantulum probabilior, et in eo locum habent quæ supra dicta sunt de successione actionis, quia post illud instans superest magna pars manducationis, in qua potest dispositio subjecti perfici. Sed etiam in hoc sensu sunt difficultates. Primo enim, etiam hic habet locum illa difficultas, quod magnitudo specierum retardaret effectum, cæteris paribus. Secunda est, quod sola etiam continuitas speciei retardaret effectum. Finge enim, aliquem accipere hostiam in plures partes divisam, prius unam, et postea aliam, tunc post trajectiōnem primæ particulae statim daretur effectus; et tamen

et vini inter se comparatae, de quibus in sequenti sectione est dicendum.

2. Ratio autem difficultatis est, quia aut effectus datur per partes in singulis sumptionibus; et hoc non, quia vel in singulis partialibus sumptionibus daretur tantus effectus, quantum in una earum daretur, si sola fieret per modum totius, vel minor. Primum dici non potest, quia alias per illas sumptiones darentur plures effectus integri, non minus, quam si illæ essent plures communiones moraliter distinctæ; quod est plane absurdum. Secundum etiam dici non potest, quia una illarum sumptionum non potest impedire aliam, quoniam in ea totus effectus detur, qui dandus esset, si sola illa fieret. Aut hic effectus datur simul totus in una ex his sumptionibus, et hoc etiam est difficile, quia, si hic effectus datur in prima sumptione partiali, cur sequentes sunt privanda omni effectu? si vero datur in secunda, aut ultima, si plures sint, cur prima sumptio privata est effectu, quem haberet, si sola fieret?

3. *Idem consequitur effectus per unam communionem, sive sumatur hostia tota, sive per partes successive.* — In hac re primo statuendum est, in hujusmodi communione, cæteris paribus ex parte sumentis, non dari majorem gratiae effectum, quam si tota communioni simul physice fieret, vel in una forma continua specierum. Hoc sumitur ex D. Thom. hic, art. 7, ad 3, ubi dicit: *Si aliquis simul in una Missa multas hostias consecratas sumat, non participabit majorem effectum sacramenti;* et rationem reddit, quia non plus virtutis est in multis hostiis consecratis, quam in una, cum sub omnibus et sub una non sit, nisi totus Christus. Loquitur autem sine dubio de similitate morali, et non tantum de physica, quia hec est impertinens, et quia vix contingit, plures hostias simul manducari eodem physico tempore. Et confirmatur præterea, quia vel illa est duplex communio moraliter, vel una. Non primum, quia alias illicita esset talis communio, quia non licet bis eodem die communicare; est ergo una communio, ut latius etiam citato loco dictum est; ergo unus datur effectus per se ac integer et totalis. Confirmatur secundo, quia alias fructuosius esset sacerdotibus sumere partes hostiæ fractæ successive unam post aliam, quam simul utramque, quod est vanum, et dictum superstitionis.

4. *Eucharistiae effectus datur totus simul per se loquendo.* — Dico secundo: hic effec-

SECTIO V.

Utrum plures species sacramentales ejusdem rationis successive manducatae conferant unum et eundem effectum, et quando illum tribuant.

4. *Quæ in præcedenti sectione diximus, procedunt de unica manducatione Eucharistiae, tam morali, quam physica; contingit autem sumi idem sacramentum per partes, ita ut prius tempore manducetur una pars specierum, et illa manducatione finita, alia tempore posterior fiat, quæ licet sit alia physica, non tamen moraliter, ut supra diximus, agentes de unitate hujus sacramenti. Nam, si communiones sint moraliter etiam distinctæ, non est dubium, quin in singulis dentur diversi effectus. Sed quando communio est una moraliter, et fit prædicto modo per partes, difficultas est tam de effectu, quam de tempore, in quo datur. Agimus autem nunc de partibus specierum ejusdem rationis, quales sunt species panis inter se collatae, vel species vini inter se; partes autem diversarum rationum erunt species panis*

tus non datur per partes in singulis sumptuibus, sed simul totus, per se loquendo; hoc convincit ratio dubitandi in principio facta, et a fortiori sequitur ex dictis sectione præcedenti; nam quando species sunt continuae, effectus datur simul totus, per se loquendo; ergo idem erit, etiam si species sint discontinuae, vel in ipsa sumptione discontinuentur; ut si quis uno hausto continuo bibat totum calicem, vel pluribus, id impertinens est, ut effectus detur simul, aut per partes, quia ut saepe dixi, continuitas vel discretio specierum non variat effectum, et hæc assertio magis patebit ex sequenti. Dico autem, per se loquendo, quia ex dispositione subjecti potest esse aliqua successio, juxta dicta in præcedenti sectione, ut statim etiam explicabitur.

5. *Hic effectus datur in prima sumptione partiali.* — Dico tertio, hunc effectum dari in prima sumptione partiali, et in primo instanti ejus, juxta modum, quem elegimus præcedenti sectione. Priorem partem probat sufficienter ratio dubitandi in principio posita; addendo, quod saepe dixi, effectum sacramenti non debere pendere a futuro et contingente eventu; quod enim post primam illam sumptionem partiale futura sit alia, contingens est, et accidentarium; non ergo inde pendere debet effectus, qui sine dubio daretur in prima sumptione, si illa esset sola. Confirmatur et declaratur, nam fingamus, sacerdotem, successive sumentem partes hostiæ fractæ, mori, sumpta prima, antequam possit sumere secundam; numquid privaretur effectu sacramenti? Non quidem. Nam, si voluntarie decrevisset sumere solam illam partem, consequeretur effectum; ergo multo magis, si ob impotentiam, solam illam sumat; datur ergo effectus in prima partiali sumptione. Nec recurrentum est ad præscientiam Dei de partiali sumptione futura; nam hoc est impertinens ad effectum sacramenti, ut differatur, vel statim detur. Et confirmatur, quia in prima sumptione est manducatus totus Christus; ita in illa jam habet locum promissio gratiæ. Et ad hunc modum applicari possunt omnes rationes factæ in sectione præcedente, quibus etiam probanda est posterior pars conclusionis, quia eadem est ratio de communione una moraliter, vel etiam physice, et de speciebus continuis, vel discretis; nam quacumque ratione totus Christus primum manducatur, vel applicatur, confert effectum. Item, quia non potest assignari aliud tempus, vel instans

prima sumptionis partialis, in quo dari potest hic effectus.

6. *Objectio.* — *Solutio.* — Sed contra, quia in sacramento extremæ unctionis non datur effectus usque ad ultimam unctionem, ut suo loco dicetur, et docet D. Thom. in additionibus, quest. 30, art. 4, ad 3; ergo similiter in præsente. Item, quia hæc communio, est, moraliter loquendo, una, constans ex multis communionibus; ergo recipit complementum suum in ultima, quæ est tanquam forma totius; ergo usque ad illam non datur effectus, quia hic non datur usque ad completum usum sacramenti. Tandem, quia alias per secundam et tertiam hujus sacramenti sumptionem nihil prorsus fieret, cum tamen utraque hæc sacramenti sumptio sit tam vera manducatio Eucharistiae, sicut prima. Respondetur ad primum argumentum, id verum esse, si loquamur de ultima unctione essentiali sacramento; et ideo non est omnino quoad hoc similis ratio, quia usque ad illam ultimam unctionem sacramento essentiali non est ipsum extremæ unctionis sacramentum; in præsenti autem totum Eucharistiae sacramentum est a principio, ut supra abunde satis declaratum est. Ad secundum autem, quod objiciebatur, dicimus, id esse verum, loquendo de tota sumptione, quoad species sacramentales, non vero quoad manducationem ipsius Christi, in quo est tota virtus hujus sacramenti, et totus est in toto, et totus in singulis partibus; et ideo non oportet expectare complementum totius manducationis, quantum ad species visibles, ut a fortiori patet ex dictis præcedente sectione. Ad tertium respondetur, illud nullum esse inconveniens, nam hæc sumptiones, licet physice distinctæ sint, non sunt tamen consideranda ut integræ communiones, seu usus sacramenti, sed ut integrantes unam communione moralem, per quam unus datur effectus, quem non est necesse dari per totam illam per se primo, seu per omnes partes ejus; sicut cætera sacramenta, quæ consistunt in usu, non agunt per omnes partes, sed ultimum terminum, in quo consummantur; hoc autem sacramentum e contrario, quia factum supponitur, et statim in initio totum applicatur, ideo in ipso etiam initio manducationis operatur. Unde, sicut in manducatione, quæ unico continuo motu fit, circa easdem species continuas, vel simul sumptas, non est inconveniens, quod in posterioribus partibus manducationis nihil novi fiat, sed effectus tri-

buitur toti ratione partis, ita in manducatione, quæ fit per partiales motus discretos, nullum est inconveniens in posterioribus sumptionibus nihil novi fieri; quia etiam ex illis omnibus fit unum totum, quod per partem suo modo operatur; et quia in hoc continuitas, vel discretio nihil refert, ut saepe dictum est.

7. Addo tamen, hæc esse intelligenda et limitanda juxta doctrinam datam in præcedente sectione, id est, per se loquendo, et quantum est ex parte sacramenti, existenteque eadem dispositione ex parte subjecti; nam si hæc varietur, seu perficiatur, fieri potest, ut aliqua gratia detur in posteriori sumptione partiali, quæ non est data in priori. Unde si contingat, sacerdotem successive sumentem partes hostiæ, dum sumit priorem partem, habere obicem, seu non esse attritum, cum vero sumit partem posteriorem, jam esse dispositum et contritum, recipiet effectum gratiæ in secunda sumptione partiali, quem non sumpsit in prima. Probatur, quia ille jam manducat corpus Christi Domini digne; ergo recipiet effectum. Item, quia dictum est, virtutem conferendi gratiam ita applicari per manducationem, ut æque applicetur per totam, et per quamlibet partem ejus, quia semper applicatur totus Christus; sed in una parte hujus sumptionis applicatur hæc virtus subjecto recte disposito; ergo confert effectum. Item, quia si prior sumptio non præcessisset, sequens daret effectum subjecto disposito; sed quod prior præcesserit, non impedit, quia peccatum, quod in ea commissum est, per poenitentiam etiam deleri potest. Tandem, in cæteris sacramentis, quamvis in principio ablutionis, v. gr., vel prolationis verborum, homo sit indispositus, si in instanti, in quo perficitur sacramentum, jam est dispositus, recipit effectum; ergo erit idem in præsente; nam, quoad hoc, est eadem ratio, quia hoc sacramentum, licet totum sit in priori sumptione, est etiam totum cum eadem virtute in posteriori.

8. Ex quo ulterius fit, si in priori sumptione subjectum fuit digne dispositum, tamen remisse, recipere tunc effectum proportionatum tali dispositioni; si tamen in secunda sumptione habeat intensiorem, seu perfectiorem dispositionem, augeri etiam, seu intendi sacramenti effectum; probatur, quia est eadem proportio hominis indispositi nunc ad seipsum postea dispositum, et hominis nunc remisse dispositi, ad seipsum postea intense

Utrum per species sacramentales diversarum rationum, ut sunt panis et vini, detur idem effectus gratiæ, et quando.

4. Duplex potest esse sensus hujus questionis: unus est, comparando singulas species inter se, ut sensus sit, an, si duo communicent, unus in sola specie panis, aliis in sola specie vini, æqualem et omnino ejusdem rationis effectum recipient, cæteris paribus ex parte sumentium. Alter sensus est, compa-

SECTIO VI.